

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20*
DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING MODELS ACCORDING TO THE
TRISIKHA PRINCIPLE OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
UDON THANI PROVINCIAL SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 20

¹พระชาญชัย อินทภาโณ (ยันต์ฉิมพลี) Phra Chanchai Indanano (Yanchimplee),

²พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapañño,

³ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6201102046@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับ 3) เพื่อนำเสนอการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 360 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน และการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 รูป/คน มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) องค์กรประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ มีการเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบการเรียนการสอน, ไตรสิกขา, ครู

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the condition of teaching and learning management of secondary school teachers; 2) to develop a model of teaching and learning management according to the Trisikkha principles of teachers at level, 3) to propose the development of a learning management model of teaching according to the Trisikkha principles of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20, using integrated research method by quantitative research and data were collected from a sample of 360 people, and qualitative research with interviews with 10 key informants and focus group discussions by 10 qualified experts with statistics used for quantitative data analysis, i.e. percentage, mean, standard deviation whereas qualitative data analysis with content analysis. The results of the research were as follows: 1) The condition of teaching and learning management of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20, in overall was at a high level. 2) The development of teaching-learning management model according to the Trisikkha principles of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20 consists of 5 parts: Part 1 Principles, Part 2 Objectives, Part 3 Processes: 1) the components of the teacher's instructional management, 2) the process of developing teachers' teaching and learning management, and 3) the learning management model based on Trisikkha teaching, part 4, implementation, preparation, implementation, and evaluation; part 5, conditions for success by adapting to the context of the educational institution and the cooperation of administrators, teachers, parents, and students; 3) a learning management model of teaching according to the Trisikkha principles of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20 is appropriate and feasible for practical use.

Keywords: Development, Teaching and Learning Models, Trisikkha, Teachers

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะในด้านการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคือกลุ่มผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ผู้สอน โดยที่ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้มีความพร้อมมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาในแต่ละด้านจึงจะทำให้มีศักยภาพในการพัฒนา สามารถเป็นผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อครูอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม และเรียนรู้ในแต่ละด้านได้อีกด้วย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ประเวศ วะสี, 2544) ได้ให้การสนับสนุนคณะนักวิจัยหลักจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัยเพื่อแสวงหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพชื่อว่า รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนา เป็นโครงการที่อยู่ในความสนใจของผู้บริหารทั้งหลายที่ต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทในการดำเนินงาน กระบวนการรูปแบบดังกล่าวใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาที่สามารถสร้างพัฒนาการเรียนการสอนทั้งโรงเรียน (ทิศนา ชมมนณี, 2549) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรากฐานความรู้ในการพัฒนาด้านการศึกษาให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล อนึ่ง การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึดแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ในการบริหารงานของสถานศึกษาดำเนินไปโดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการสนับสนุนจากผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนศาสนาอื่นๆ ในพื้นที่พื้นที่การศึกษา

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญมากในการที่จะดูแลอบรมสั่งสอนนักเรียนรวมไปถึงการพัฒนาองค์ความรู้เด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีสติปัญญา มีความสามารถเฉลียวฉลาดทันคนและสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมานำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทั้งหลายได้ด้วยตนเองอีกทั้งโรงเรียนยังเป็นสถาบันที่คอยฝึกสอนฝึกอบรมการเรียนการสอนไม่ว่าจะในด้านรายวิชาการในแต่ละแขนงวิชารวมทั้งวิธีฝึกหัดวิธีคิดวิธีอยู่ร่วมกับสังคม โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนการเข้าถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นยังด้อยอยู่ เพราะประสบกับปัญหาด้านเทคโนโลยีและความเจริญทางด้านวัตถุไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยและเยาวชนในชาติเพราะยังขาดการมีจิตสำนึกร่วมกันจึงเป็นจึงเป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาไม่ถูกหลักไม่ตรงประเด็น การศึกษาการเรียนการสอนจึงมีประสิทธิผลค่อนข้างน้อยต่ำกว่ามาตรฐานสากลเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนเพื่อนบ้านต่างประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน ประเทศไทยจึงจัดว่ายังด้อยในเรื่องของการจัดวางระเบียบแบบแผนในการจัดการ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำหลักของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาเพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูโดยนำวิธีการนำหลัก

พุทธธรรมเข้าสู่กระบวนการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนตามหลักไตรสิกขานั้นก็เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนและฝึกอบรมให้เป็นคนโดยสมบูรณ์แบบด้วยวิธีการโดยการปฏิบัติตามคุณธรรม 3 ประการ คือ ศีล สมาธิและปัญญา ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ การศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนาก็คือการเรียนการสอนให้รู้จักการฝึกสอนตัวเองให้พ้นทุกข์ได้ด้วยสติและปัญญาของตนเอง ปัญญาคือการรู้รอบ ความรู้แจ้ง รอบรู้ รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริงการเป็นผู้มีปัญญาเห็นจริง ผู้มีปัญญาเท่านั้นที่จะขจัดรากเหง้าของความทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง และพระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาญาณสามารถเลือกใช้หลักการ วิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้เข้าใจให้เหมาะสมกับบุคคล นอกจากนี้ พระพุทธองค์ทรงมีกลไกวิธีการในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจได้ง่ายในการอธิบาย ในการตอบปัญหาอย่างชาญฉลาดชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และพระพุทธองค์ยังมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในตนเอง เรียนด้วยความสบายใจ สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนอยากเรียน กระตือรือร้นที่จะเรียน จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายในการสอนและพุทธวิธีต่างๆ ในการที่ทรงใช้สอนนั้นล้วนตะล่อมไปสู่ปัญญาให้บุคคลประจักษ์แจ้งด้วยตนเองจนสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552)

แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา การศึกษาที่ถูกทางควรใช้ไตรสิกขาและอริยมรรคซึ่งจะทำให้แนวคิดทางการศึกษาบรรลุเป้าหมายและเกิดความสมบูรณ์ได้” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) และสาโรช บัวศรี (2544) ได้ให้ทัศนะว่า ควรนำแนวทางสู่ความสำเร็จ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้เป็นยุทธศาสตร์การศึกษาโดยรวมซึ่งครอบคลุมการพูด การกระทำและการคิด และเมื่อไตรสิกขาเป็นหลักการการศึกษาที่สำคัญ ดังนั้น พระราชาวรมุณี (ป. อ. ปยุตโต) (2525) จึงย้ำว่า ภารกิจของสถานศึกษาก็คือการฝึกบุคคลครบทั้ง 3 ระดับ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูให้ประสบความสำเร็จสูงสุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้คือการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อไป ซึ่งหลักไตรสิกขา หมายถึง หลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนของการฝึกอบรมที่มีลำดับของความเจริญงอกงามขึ้นตามลำดับตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตและปัญญาซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมให้นักเรียนเยาวชนของชาติให้สามารถค้นพบความจริงและสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ให้ยิ่งขึ้นไปตามลำดับ โดยศีลข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติทางกายและวาจา เช่น ศีล 5 ศีล 8 เป็นต้น สมาธิ คือข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมจิตอันยิ่ง เพื่อให้เกิดคุณธรรมทางใจ เช่นให้เกิดสมาธิสูงมี สติสัมปชัญญะตั้งมั่นได้ดี เป็นต้น และปัญญาคือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดเพื่อให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2543)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขต 20 ซึ่งนอกจากจะเกิดผลประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู อาจารย์ตลอดจนนักเรียนแล้วยังเป็นดัชนีชี้วัดอย่างหนึ่งในการประเมินคุณภาพและผลงานผู้บริหาร คณาจารย์ ครู และนักเรียนอีกด้วย เพราะหลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่สำคัญและทรงคุณค่าเป็นอันมากเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างปลูกฝังอุปนิสัยะ พฤติกรรม และสติปัญญาของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีปัญญาเป็นที่น่ายกย่องสรรเสริญชื่นชมแก่ผู้ได้ใกล้ชิดพบเห็นเป็นเอกลักษณ์เพื่อให้เป็นสมบัติติดตัวเยาวชนนักเรียนไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ได้ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนจากหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website โดยอาศัยแบบศึกษาเอกสาร ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และทำการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบตามตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% โดยกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ 360 คน วิเคราะห์ข้อมูล: ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ผู้วิจัยได้อาศัยผลลัพธ์ที่ได้จากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วยกร่างการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ทำการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา โดยอาศัยคู่มือที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 (ฉบับร่าง) มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 โดยปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอร่วมกับคณาจารย์ที่ปรึกษา ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 (ฉบับสมบูรณ์)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (4.28) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มากเป็นอันดับหนึ่งมีค่าเฉลี่ย (4.42) รองลงมาคือด้านการประเมินผลการเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย (4.28, 4.27 และ 4.26) ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย (4.20) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20

	ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้สอน	4.20	0.57	มาก
2	เนื้อหา	4.27	0.48	มาก
3	กิจกรรมการเรียนการสอน	4.42	0.52	มาก
4	สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.26	0.52	มาก
5	การประเมินผลการเรียน	4.28	0.55	มาก
	รวม	4.28	0.39	มาก

โดยมีรายละเอียดของสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ในแต่ละด้านดังนี้

1.1 กิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเห็นการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความสุขกับการได้เรียนรู้ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาตนเองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ระดับความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง และรองลงมาตามลำดับได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยกระตุ้นให้กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าซักถามในสิ่งที่ตนกระหายใคร่รู้ และช่วยเปิดโลกทัศน์นักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สร้างความทันสมัยในเรื่องข่าวสารข้อมูล ทำให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ บูรณาการความรู้ที่เรียนในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ สู่กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการยกระดับทักษะการเรียนรู้สร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเห็นการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความสุขกับการได้เรียนรู้

1.2 การประเมินผลการเรียน ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน มีสื่อสารให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้อของผู้เรียน และข้อที่มความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งการประเมินผลตลอดเวลา โดยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การทดสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของครูตรงตามจุดประสงค์มากที่สุด การวัดผล มีการป้อนกลับ การเสริมใช้การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน รู้จักออกข้อสอบที่ดี ให้คะแนนยุติธรรม การวัดผลการเรียนการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนและการสอบให้ชัดเจน โดยจัดทำแผนการสอนและวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้นกับจุดประสงค์ในคู่มือครู

1.3 เนื้อหา การกำหนดสื่อวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือก จัดหาและจัดทำสื่อแหล่งการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำตารางวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา หรือวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำกำหนดการสอนหรือโครงการสอน และมีการวิเคราะห์ผู้เรียน โดยการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด แล้วจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนเพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อที่มความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมและ มีการบูรณาการ เน้นการคิด การฝึกทักษะ การปฏิบัติจริง และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผลการสัมภาษณ์ คือ มีความสัมพันธ์กันระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นๆ ในหลักสูตรเป็นอย่างดี

การสอนแบบบูรณาการ มีการวิเคราะห์หลักสูตร มีการกำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ศักยภาพของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งการบูรณาการระหว่างวิชา มีการกำหนดการวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวัดผลตามสภาพจริง ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน การเตรียมเนื้อหาสื่อการสอน ผลิตสื่อการเรียนการสอนคุณภาพในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ และมีสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เพียงพอในห้องเรียนและใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ และข้อที่มึความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจ็คเตอร์ เป็นต้น โดยผลการสัมภาษณ์ คือ การใช้สื่อการสอน จำพวกโสตทัศนวัสดุ เพื่อสร้างความสนใจ ช่วยผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เนื้อหาของสื่อการสอน การฝึกทักษะ การปฏิบัติจริง และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการกำหนดสื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างและลักษณะสื่อการสอนคุณภาพของสื่อการสอน และการนำสื่อการสอนไปใช้ประโยชน์ กิจกรรมการเรียนการสอนไม่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลากหลาย เพราะผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันและรวมกันอยู่ในห้องเดียวกัน

1.5 ด้านผู้สอน จัดการเรียนการสอนต้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน มีจัดการเรียนการสอนโดยมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และได้เรียนรู้เทคนิค/วิธีการใหม่ๆ ในการเชื่อมโยงกระบวนการจัดการเรียนการสอน และข้อที่มึความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ จัดการเรียนการสอนและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการสัมภาษณ์คือ ครูผู้สอนนั้นสอนหนังสือตามเนื้อหาหรือเรื่องราวที่มีให้ในตำรา ในขั้นนี้เป็นการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์พื้นฐาน ควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ เน้นการวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายบุคคล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีหน้าที่วางแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับวัย

2. ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ คือ การจัดการเรียนการสอนของครูต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม 2) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน 3) กระบวนการ ประกอบด้วย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 4) การนำไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการ การประเมินผล 5) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

3. ผลการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ คือ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสมอง ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู ได้แก่ 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ด้านผู้สอน (2) ด้านเนื้อหาการสอน (3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และ (5) ด้านการประเมินผลการเรียน 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ โดยอาศัยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเดิมที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ (1) กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม (2) กำหนดแผนกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 2) การดำเนินการ (1) ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย (2) ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม 3) การประเมินผล (1) ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินการ (2) ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม (3) ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านผู้สอนตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา พลอยประไพ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบของครูอนุบาล เนื้อหาคือวิธีคิดและการใช้วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ขั้นตอน การเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ การเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นพื้นฐาน การฝึกใช้ความสามารถคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบในสถานการณ์ที่จัดให้ และการติดตามการใช้ความสามารถคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบเผชิญสถานการณ์ใหม่

2. ผลพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ คือ การจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ 3) การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน (2) รูปแบบการเรียนการสอน แบบ FL3D Model 3) การนำไปใช้ 4) ผลที่เกิดกับผู้เรียน ผลการตรวจสอบคุณภาพ

3. ผลการเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ คือ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสมองส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ด้านผู้สอน (2) ด้านเนื้อหาการสอน (3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และ (5) ด้านการประเมินผลการเรียน 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบใหม่ๆ โดยอาศัยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเดิมที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม กำหนดแผนกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 2) การดำเนินการ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย และครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม และ 3) การประเมินผล โดยประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินการ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม และประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 สรุปองค์ความรู้เป็น PMK Model ได้แก่

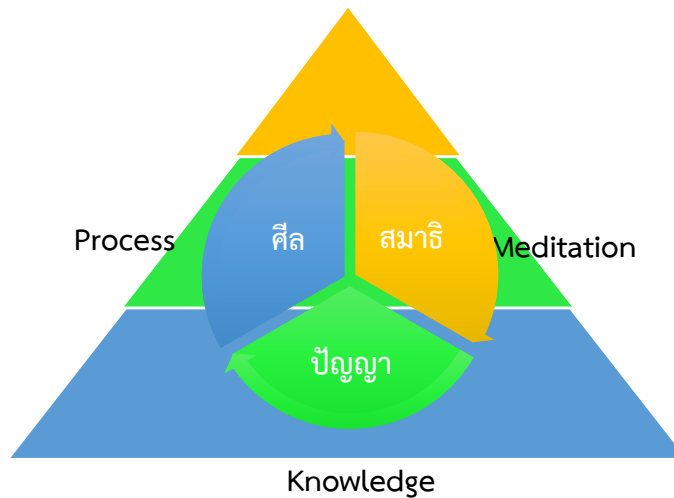
P (Process) หมายถึง ศิล การฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านกาย และวาจา ให้การดำรงตนด้วยดีในสังคม การรักษาระเบียบวินัย การปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบทางสังคมได้ถูกต้อง การมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ การรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้เกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปใช้ในโรงเรียนหรือห้องเรียนของตนเองได้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ การพูดจา ไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน รู้จักกาลเทศะ สอนเรื่องเหตุผลให้ได้รู้จักคิด แยกแยะ และให้เห็นสถานการณ์จริงตามหลักความจริง ให้มากขึ้น

M (Meditation) หมายถึง สมาธิ การฝึกฝนการพัฒนาจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตน ได้ด้วยดี มีกำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลาย แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน สมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจร่าเริง ผ่องใสและ สงบสุข ปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้ง และตรงตามความเป็นจริง

K (Knowledge) หมายถึง ปัญญา (ความรู้) การฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจของสิ่งทั้งหลาย การพัฒนา ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ คือ การเข้าถึง ความหมายเนื้อหา ความรู้ตามความเป็นจริง การ กระตุ้นคุณครูทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การสร้างศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตให้เป็นอิสระ สามารถ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา คือ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ดับทุกข์เป็น ครูได้มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปัญญาศึกษา คือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์รอบด้านทั้งกาย ความประพฤติ จิตใจ ปัญญา ด้วยการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อะไรหลายเป็นกัลยาณมิตร ให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาของ ตนเองจากการฟัง พูด ถาม อย่างมีปัญญา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย PMK Model

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน
  - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนและสามารถถ่ายทอด องค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของครูระดับ มัธยมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการเรียนการสอนตามหลักพุทธธรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรศึกษากระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 ควรศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.

ทศนา แคมมณี. (2549). ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เรื่องยากที่ทำได้จริง. กรุงเทพมหานคร: อัลฟ่ามิเลียนเนี่ยม.

ประไพ เอกอุ้น. (2542). การศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

ประเวศ วะสี. (2544). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรมณี (ป. อ. ปยุตโต). (2525). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร: ผลิตธรรม.

พัฒนา พลอยประไพ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบตามหลักพุทธธรรมทฤษฎีปัญญาสังคมและแนวความคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำหรับการอบรมครูอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สาโรช บัวศรี. (2544). ปรัชญาการศึกษาสำหรับประเทศไทย: จุดบรรจบระหว่างพุทธศาสนากับประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). พุทธธรรมนการศึกษาได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.